

केंद्रिय अर्थसहाय्य योजनेतून शासकीय आदिवासी
पोस्ट बेसिक आश्रमशाळेत ११ व्यवसाय प्रशिक्षण
केंद्र सुरु करणेबाबत...

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्र. शाआशा-२००३/प्र.क्र.१०७/का.१३
मंत्रालय विस्तार भवन, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : ३० जानेवारी, २००४.

- वाचा: १) शासन निर्णय क्र. एससी-१०९३/प्र.क्र.२७१/का.१३, दिनांक १४ ऑगस्ट, १९९७.
२) भारत सरकार कल्याण मंत्रालय पत्र क्र. ११०१५/८/९३/टिडीसी/स्कीम, दि.१०.६.२००३
३) आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांचे पत्र क्र.शाआशा-२००३/प्र.क्र. /का.६(३), दिनांक ७ जुलै, २००३.
४) शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्र.बीयुडी २००३/पूरक मागण्या/प्र.क्र.५२/ का-७, दिनांक ५ जानेवारी, २००४.

प्रस्तावना: राज्यात अनुसूचित जमातीसाठी केंद्र सरकार व राज्य शासनाकडून शैक्षणिक विकासाच्या योजना राबविण्यात येत आहेत. बहुतांश मुले-मुली नोकरीसाठी आवश्यक असलेली किमान अर्हता प्राप्त करीत असूनही आदिवासी वस्ती असलेला भाग डोंगराळ व दुर्गम असल्यामुळे तेथील प्रतीकूल परिस्थितीमुळे युवकांना व्यवसाय शिक्षणाच्या सुविधा पुरेशा प्रमाणात उपलब्ध झालेल्या नाहीत. परिणामी सुशिक्षित असूनही आदिवासी विद्यार्थी रोजगारापासून वंचित राहू नयेत म्हणून तसेच कुशल कामगार दुर्गम व डोंगराळ क्षेत्रात यंत्र/ अवजारे दुरुस्त करण्यास उपलब्ध होत नाहीत. अशी गरजेची यंत्रे/ अवजारे दुरुस्त करून घेण्यास त्या भागातील लोकांना शहराकडे धाव घ्यावी लागते. जर अशा भागात कुशल कारागीर उपलब्ध झाले तर अशा ब-याच अडचणी दूर होतील आणि युवकांना रोजगारही उपलब्ध होतील यासाठी केंद्र शासनाने व्यवसाय प्रशिक्षणाचा उपक्रम हाती घेतला आहे. जेणेकरून प्रशिक्षित झालेल्या आदिवासी युवकांना आपला स्वतःचा व्यवसाय त्यांचे गावात वा जवळच्या शहरात सुरु करता येईल. पर्यायाने त्याचा फायदा स्थानिक आदिवासी जनतेला सहज मिळेल.

शासन निर्णय : यासाठी केंद्रिय अर्थसहाय्यामधून शासकीय पोस्ट बेसीक आश्रमशाळांमध्ये व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र या विभागाच्या शासन निर्णय क्र. एससी-१०९३/प्र.क्र.२७१/का.१३, दिनांक १४.८.१९९७ अन्वये खालील चार ठिकाणी शासकीय आश्रमशाळांमध्ये व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र स्थापन करण्यात आलेली आहेत. तसेच नविन ११ व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र सुरु करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. आता ११ नविन प्रशिक्षण सुरु करण्यास शासन मंजूरी देण्यात येत आहे.

(सध्या सुरु असलेली प्रशिक्षण केंद्रे)

अ.क्र.	प्रशिक्षण केंद्राचे ठिकाण	तालुका	जिल्हा
१	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा कोटगुल	कोरची	गडचिरोली
२	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा कसनसुर	भामरागड	गडचिरोली

३	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा विनवळ	जव्हार	ठाणे
४	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा पाथरज	कर्जत	रायगड

सध्या सुरु असलेल्या प्रशिक्षण केंद्रासाठी रु. १० लाख तसेच खालील नविन सुरु करावयाच्या ११ व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्रासाठी रु. ६३,५२,५००/- इतका असा एकूण रु. ७३,५२,५००/- रुपयांच्या खर्चास शासन मंजूरी देत आहे.

सदर खर्चासाठी निधी उपलब्ध करून घेण्याकरीता माहे-डिसेंबर,२००३ मध्ये झालेल्या हिवाळी अधिवेशनात पुरक मागणी विधानमंडळास सादर करण्यात आली होती. सदर पुरक मागणी मंजूर होऊन विधीमंडळाने महाराष्ट्र (तृतीय पुरवणी) विनियोजन अधिनियम २००३ (सन २००३ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र.३३) म्हणून महाराष्ट्र शासन राजपत्र असाधारण, भाग-४ दिनांक २६ डिसेंबर,२००३ यामध्ये प्रसिध्द झाला असून पुरवणी मागण्यांच्या अर्थसंकल्पिय तरतुदींच्या वितरणासाठी पारीत केलेला आहे व प्रस्तावनेतील क्र ४ वरील दिनांक ५ जानेवारी, २००४ च्या शासन निर्णयान्वये रु. ७३,५२,५००/- (रुपये त्र्याहत्तर लाख बावन्न हजार पाचशे फक्त) एवढी तरतुद आयुक्त,आदिवासी विकास, नाशिक यांच्या अधिनस्त ठेवण्यात आलेली आहे. त्यानुसार आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी सदर रक्कम विहित केलेल्या कार्यपध्दतीनुसार खर्च करावी.

सदर प्रस्तावास केंद्र शासनाने दिलेली मंजूरी व उपलब्ध करून दिलेले अर्थसहाय्य याच्या अनुरोधाने आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी प्रस्तावित केल्याप्रमाणे खाली नमुद केलेल्या शासकीय आश्रमशाळांमध्ये व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्रे सुरु करण्यास व त्यामध्ये त्यांचे समोर दर्शविलेले अभ्यासक्रम शासन याद्वारे मंजूरी देत आहे.

अ. क्र.	प्रशिक्षण केंद्र सुरु करावयाची आश्रमशाळा	तालुका	जिल्हा	आयोजित करण्यात येणा-या अभ्यासक्रमांची नावे
१	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा,पळसण	सुरगणा	नाशिक	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरींग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरींग ५) शिवणकाम
२	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, भांगरापाणी	अक्कलकुंवा	नंदुरबार	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरींग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरींग ५) शिवणकाम
३	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा,केळीरुमणवाडी	अकोले	अहमदनगर	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरींग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरींग ५) शिवणकाम

४	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, वाघझिरा	यावल	जळगांव	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरिंग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरिंग ५) शिवणकाम
५	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, गोहे	आंबेगांव	पुणे	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरिंग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरिंग ५) शिवणकाम
६	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, कापरा	बाभुळगांव	यवतमाळ	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरिंग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरिंग ५) शिवणकाम
७	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, सारखणी	किनवट	नांदेड	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरिंग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरिंग ५) शिवणकाम
८	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, राणीगांव	धारणी	अमरावती	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरिंग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरिंग ५) शिवणकाम
९	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, कवडस	हिंगणा	नागपूर	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरिंग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरिंग ५) शिवणकाम
१०	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, कडीकसा	देवरी	गोंदिया	१) इलेक्ट्रिशन/मोटर रिपेअरिंग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरिंग ५) शिवणकाम

११	शासकीय पोस्ट बेसिक आश्रमशाळा, देवाडा	राजुरा	चंद्रपूर	१) इलेक्ट्रिशियन/मोटर रिपेअरिंग २) डिझेल इंजिन/मोटर मॅकेनिक ३) गवंडी काम/सुतार काम ४) टि.व्ही./रेडिओ रिपेअरिंग ५) शिवणकाम
----	---	--------	----------	---

सदर अभ्यासक्रमाचा कालावधी ४ महिन्यांचा असून या प्रशिक्षण केंद्रामध्ये ५० विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात येईल व १२ महिन्यांच्या कालावधीत प्रत्येक प्रशिक्षणाथ्यांना त्यांच्या इच्छेनुसार तीन प्रकारच्या व्यवसाय अभ्यासक्रमाचे प्रशिक्षण देण्यात येईल. त्यानंतर तीन महिने त्यांना नगरातील अथवा उपनगरातील कार्यशाळेत सराव प्रात्याक्षिकांची संधी उपलब्ध करून देण्यात येईल. या व्यवसाय अभ्यासक्रमासाठी फक्त अनुसूचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना प्रवेश घ्यावयाचा असून हे विद्यार्थी १० वी उत्तीर्ण किंवा अनुत्तीर्ण असणे आवश्यक आहे. या प्रशिक्षणार्थ्यांना दरमहा रु. ४००/ विद्यावेतन देय आहे.

यासाठी होणारा खर्च मागणी क्र.टी-४, "मुख्य लेखाशिर्ष" २२३० कामगार व सेवायोजना-पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-जनजाती क्षेत्र उपयोजना-०२-सेवायोजन-१०१ सेवायोजन सेवा (०१) खास शिक्षण व मार्गदर्शन केंद्राची स्थापना करणे (००)(०२)-विशेष केंद्रिय सहाय्य योजना (२२३० १०६३), याखाली टाकावा व तो सन २००३-२००४ या वर्षी उपलब्ध करून दिलेल्या तरतुदीतून भागवावा.

उक्त व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र सुरु झाल्याबाबतचा अहवाल केंद्र शासनास पाठवावयाचा असून याकरीता ही केंद्रे तात्काळ सुरु करण्याबाबत अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक, नागपूर, ठाणे, अमरावती, यांनी तात्काळ कार्यवाही करावी व केंद्र शासनाने मंजूर केलेल्या ठिकाणीच व्यवसाय प्रशिक्षण केंद्र सुरु करावयाचे असून त्याबाबतचा अहवाल शासनास पाठवावा.

हा शासन निर्णय वित्त विभागाच्या सहमतीने व वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्र.९१६/०३/व्यय-१४, दिनांक २१.१०.२००३ अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(चि.नि.सुर्यवंशी)

अवर सचिव